

Sygn. akt II DSI 31/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Adam Tomczyński (sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

Protokolant Katarzyna Wojnicka

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby
Radców Prawnych radcy prawnego Alicji Kujawy,

w sprawie **radcy prawnego H. K.**

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawie w dniu 2 lipca 2019 r.

kasacji wniesionej przez obwinionego od orzeczenia Wyższego Sądu

Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w [...] z dnia 23 października

2018 r., sygn. akt WO-[...] zmieniającego orzeczenie Okręgowego Sądu

Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] z dnia 27 marca 2017 r.,

sygn. akt OSD [...].

**I. uchyla orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego
Krajowej Izby Radców Prawnych w [...] z dnia 23 października
2018 r. w sprawie sygn. akt WO – [...] i sprawę przekazuje temu
sądowi do ponownego rozpoznania;**

**II. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego
pozostawia wskazanemu wyżej sądowi**

UZASADNIENIE

1) Opis zarzutu

Radca prawny H. K. został obwiniony, że:

- 1) w dniu 21 sierpnia 2014 r. wniósł pozew i reprezentuje R. S. w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Okręgowym w W., I Wydziałem Cywilnym, sygn. akt I C [...], którego przedmiotem jest stwierdzenie nieistnienia/nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia, a stroną pozwaną jest Spółdzielnia Mieszkaniowa [...] z siedzibą w W. (S. w W.), na rzecz której obwiniony świadczył pomoc prawną w okresie od 15 stycznia 2007 r. do dnia 6 października 2014 r.,

co stanowi naruszenie art. 22 ust. 2 lit. c Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. (stanowiącego odpowiednik przepisu art. 26 ust. 1 KERP w brzmieniu obowiązującym) w związku z postanowieniem przepisu art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 233);

- 2) w dniu 21 sierpnia 2014 r. wniósł pozew w imieniu R. S. do Sądu Okręgowego w W., I Wydziałem Cywilnym, sygn. akt I C [...], którego przedmiotem jest stwierdzenie nieistnienia/nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia, a stroną pozwaną jest S. w W., na rzecz której obwiniony świadczył pomoc prawną w okresie od 15 stycznia 2007 r. do 6 października 2014 r.,

co stanowi naruszenie art. 22 ust. 2 lit. c Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. (stanowiącego odpowiednik przepisu art. 26 ust. 1 KERP w brzmieniu obowiązującym) w związku z postanowieniem przepisu art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych;

- 3) w dniu 21 sierpnia 2014 r. wniósł pozew i reprezentuje R. K. w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Okręgowym w W., I Wydziałem Cywilnym,

sygn. akt I C [...], którego przedmiotem jest stwierdzenie nieistnienia/nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia, a stroną pozwaną jest S. w W., na rzecz której obwiniony świadczył pomoc prawną w okresie od 15 stycznia 2007 r. do dnia 6 października 2014 r.,

co stanowi naruszenie art. 22 ust. 2 lit. c Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. (stanowiącego odpowiednik przepisu art. 26 ust. 1 KERP w brzmieniu obowiązującym) w związku z postanowieniem przepisu art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych;

- 4) w dniu 8 sierpnia 2014 r. wniósł pozew i reprezentuje R. K., J. L. i R. S. w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Okręgowym w W., I Wydziałem Cywilnym, sygn. akt I C [...], którego przedmiotem jest stwierdzenie nieistnienia/nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia, a stroną pozwaną jest S. w W., na rzecz której obwiniony świadczył pomoc prawną w okresie od 15 stycznia 2007 r. do dnia 6 października 2014 r.,

co stanowi naruszenie art. 22 ust. 2 lit. c Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. (stanowiącego odpowiednik przepisu art. 26 ust. 1 KERP w brzmieniu obowiązującym) w związku z postanowieniem przepisu art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych;

- 5) w dniu 21 lipca 2014 r. wniósł pozew i reprezentuje R. K., J. L. i R. S. w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Okręgowym w W., I Wydziałem Cywilnym, sygn. akt I C [...], którego przedmiotem jest stwierdzenie nieistnienia uchwały, a stroną pozwaną jest S. w W., na rzecz której obwiniony świadczył pomoc prawną w okresie od 15 stycznia 2007 r. do 6 października 2014 r.,

co stanowi naruszenie art. 22 ust. 2 lit. c Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. (stanowiącego odpowiednik przepisu art. 26 ust. 1 KERP w brzmieniu obowiązującym) w

związku z postanowieniem przepisu art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych;

- 6) w dniu 5 sierpnia 2014 r. zgłosił udział i wniósł do Sądu Rejonowego w W., VI Wydział Gospodarczy KRS, sygn. akt [...] skargę uczestnika postępowania na referendarza sądowego oraz reprezentuje R. K., J. L. i R. S. w postępowaniu, które następnie toczyło się przed Sądem Okręgowym w W., X Wydziałem Gospodarczym, sygn. akt X Ga [...], a którego przedmiotem są zmiany danych w KRS dotyczące S. w W., na rzecz której obwiniony świadczył pomoc prawną w okresie od 15 stycznia 2007 r. do 6 października 2014 r.,

co stanowi naruszenie art. 22 ust. 2 lit. c Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. (stanowiącego odpowiednik przepisu art. 26 ust. 1 KERP w brzmieniu obowiązującym) w związku z postanowieniem przepisu art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych;

- 7) w dniu 21 sierpnia 2015 r. złożył w Prokuraturze Rejonowej w W., sygn. akt 2 Ds. [...], pełnomocnictwo do obrony w postępowaniu karnym J. L. i R. K., oskarżonych o działanie na szkodę S. w W., na rzecz której obwiniony świadczył pomoc prawną w okresie od 15 stycznia 2007 r. do 6 października 2014 r., w związku z dokonaniem nieuprawnionej sprzedaży prawa użytkowania wieczystego gruntu, która miała miejsce w dniu 5 listopada 2008 r. i w okresie od dnia 21 sierpnia 2015 r. do dnia postawienia niniejszych zarzutów reprezentuje ww. osoby w postępowaniu karnym prowadzonym w tej sprawie przez Sąd Okręgowy w W., III Wydział Karny, sygn. akt III K [...],

co stanowi naruszenie art. 26 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w związku z postanowieniem przepisu art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych.

I. Opis orzeczenia Sądu I instancji.

Orzeczeniem z dnia 27 marca 2017 r., sygn. akt OSD [...], Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] obwinionego radcę prawnego H. K.:

- 1) uznał za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów i za to, na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o radcach prawnych wymierzył obwinionemu:
 - za każdy z czynów opisanych w pkt od 1) do 6) karę pieniężną w wysokości po 2.520,00 zł;
 - za czyn opisany w pkt 7) karę pieniężną w wysokości 2.625,00 zł;
- 2) ponadto, obok kary pieniężnej, na podstawie art. 65 ust. 2a ustawy o radcach prawnych orzekł wobec obwinionego zakaz wykonywania patronatu na czas pięciu lat;
- 3) na podstawie art. 74⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych obciążył obwinionego kosztami postępowania w kwocie 2.962,00 złotych (słownie: dwa tysiące dziewięćset sześćdziesiąt dwa złotych).

II. Odwołanie obwinionego.

Od niniejszego orzeczenia obwiniony wniósł w dniu 16 czerwca 2017 r. odwołanie, w którym na podstawie art. 70⁴ ustawy o radcach prawnych zaskarżył przedmiotowe orzeczenie Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] w całości. Natomiast samemu zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- 1) w zakresie czynów opisanych w pkt 4), 5) i 6) orzeczenia – obrazę art. 22 ust. 2 lit. c Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 czerwca 2015 r. i art. 64 ust 1 ustawy o radcach prawnych, przez bezpodstawne uznanie, iż czyny te wypełniają normatywnie znamiona przewinienia dyscyplinarnego opisanego w tych przepisach;
- 2) w zakresie czynów opisanych w pkt 1), 2) i 3) orzeczenia – obrazę art. 22 ust. 2 lit. c Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 czerwca 2015 r. i art. 64 ust 1 ustawy o radcach prawnych przez

bezpodstawne uznanie, iż czyny te wypełniają normatywnie znamiona przewinienia dyscyplinarnego opisanego w tych przepisach;

- 3) w zakresie czynu opisanego w pkt 7) orzeczenia – obrazę art. 26 ust. 1 lit. c Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 czerwca 2015 r. i art. 64 ust 1 ustawy o radcach prawnych przez bezpodstawne uznanie, że czyn ten spełnia normatywne znamiona przewinienia dyscyplinarnego opisanego w tych przepisach;
- 4) nadto alternatywnie, tj. gdyby sąd nie uwzględnił zarzutów podniesionych w pkt 1-3), zaskarżonemu orzeczeniu obwiniony zarzucił obrazę prawa materialnego, a to art. 30 kk, poprzez jego niezastosowanie w odniesieniu do czynów opisanych w pkt od 1) do 7).

W powołaniu na podniesione wyżej zarzuty obwiniony wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia dyscyplinarnego i uniewinnienie obwinionego, ewentualnie (tj. gdyby sąd nie uwzględnił tego wniosku o uniewinnienie) wniósł o zmianę kary pieniężnej na karę nagany i zniesienie kary zakazu wykonywania patronatu.

III. Pierwotne orzeczenie sądu II instancji

Orzeczeniem z dnia 17 października 2017 r., sygn. akt WO-[...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w [...]:

uchylił zaskarżone orzeczenie z dnia 27 marca 2017 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...];

IV. Skarga obrońcy obwinionego na pierwotne orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych

Obrońca obwinionego r. pr. A. K. na podstawie art. 539a kpk w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych wniosła skargę do Sądu Najwyższego

na orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego z 17 października 2017 r., sygn. akt sygn. akt WO-[...], zaskarżając je w całości na korzyść obwinionego.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie art. 437 § 2 kpk w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych przez błędne przyjęcie, że w postępowaniu odwoławczym zaistniały przesłanki uprawniające do uchylenia zaskarżonego orzeczenia, Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, choć nie zachodził ani przypadek określony w art. 439 § 1 kpk, ani w art. 454 kpk, jak również brak było konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu.

Na tej podstawie wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

V. Wyrok Sądu Najwyższego

Rozpoznając skargę obrońcy obwinionego Sąd Najwyższy wydał w dniu 6 czerwca 2018 r. wyrok, w którym:

uchylił zaskarżone orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Radców Prawnych i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

ze względu na naruszenie art. 437 § 2 zd. 2 kpk, w którym wyczerpująco wskazano sytuacje upoważniające sąd odwoławczy do uchylenia orzeczenia sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia, a także art. 443 kpk, statuującego tzw. pośredni zakaz *reformationis in peius*.

VI. Drugie orzeczenie sądu II instancji

Orzeczeniem z dnia 23 października 2018 r., sygn. akt WO-[...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w [...]:

- 1) zmienił orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] z 27 marca 2017 r., sygn. akt OSD/[...] w ten sposób, że pkt orzeczenia otrzymuje brzmienie:

- za każdy z czynów opisanych w pkt od 1) do 6) po karze nagany;
- za czyn opisany w pkt 7) karę pieniężną w wysokości 2.625,00 zł.

- 2) za czyny, o których mowa w pkt 1 *tiret* pierwsze do szóste wymierzył karę łączną nagany;
- 3) uchylił pkt 2) zaskarżonego orzeczenia, obejmujący zakaz wykonywania prawa patronatu przez obwinionego na czas pięciu lat.

VII. Kasacja obwinionego oraz zarzuty zawarte w tym środku zaskarżenia

Obwiniony złożył w dniu 19 stycznia 2018 r. kasację od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych z dnia 23 października 2017 r. Zaskarżył je w całości i w powołaniu na podniesione zarzuty kasacyjne wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temuż sądowi.

W kasacji obwiniony zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie:

- 2) art. 117 § 1 i 2 kpk w związku z art. 6 kpk w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych poprzez przeprowadzenie rozprawy odwoławczej bez uprzedniego prawidłowego zawiadomienia obwinionego i jego obrońcy r. pr. A. K., co doprowadziło do istotnego naruszenia prawa do obrony (osobistej i formalnej) obwinionego, fundamentalnej zasady procesu karnego chroniącej także konstytucyjnie (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP)

przez wysłanie obwinionemu i jego obrońcy zawiadomień o terminie rozprawy przed sądem odwoławczym w dniu 23 października 2018 r. na adres niewskazany. Obwiniony bowiem od wszczęcia postępowania wskazywał i korzystał z adresu: W., ul. K. [...], co ilustruje m.in. zawiadomienie obwinionego o rozprawie przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w dniu 17 października 2017 r. (k. 550). Tymczasem ten sam Sąd swoje zawiadomienie o rozprawie w dniu 23 października 2018 r.

skierował do obwinionego na adres: W., ul. B. [...] (k. 643). W przypadku obrońcy obwinionego również doszło do wysłania zawiadomienia na adres: W., ul. N. [...] (k. 547), podczas gdy kierując skargę obrońcy obwinionego do Sądu Najwyższego poprzez Wyższy Sąd Dyscyplinarny r. pr. A. K. wskazała nowy adres do doręczeń dla obrońcy: Kancelaria [...], ul. B. [...].

- 3) art. 433 § 2 kpk w związku z art. 457 § 3 kpk w związku z art. 410 kpk i art. 424 § 2 kpk w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych przez brak rozważenia istotnych zarzutów sformułowanych w odwołaniu od orzeczenia OSD, mających istotne znaczenie dla oceny czy doszło do zaistnienia wszystkich przypisywanych obwinionemu deliktów dyscyplinarnych ewentualnie dla oceny okoliczności wpływających na wymiar kary.

VIII. Rozważania Sądu Najwyższego

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obwinionego jest zasadna. Nie ulega wątpliwości, że o terminie rozprawy odwoławczej przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym nie zostali prawidłowo zawiadomieni ani obwiniony, ani jego obrońca. Jak wynika z akt sprawy obwiniony wskazał dwa adresy do doręczeń – ul. K. w W. i ul. D. w W.. Wezwania na ul. K. wielokrotnie były odbierane przez obwinionego. Dopiero przy powtórным rozpoznaniu sprawy przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny zawiadomienie (k. 643) zostało skierowane na w. adres Kancelarii [...] – ul. B. [...] w W.. Pod tym adresem działalność prowadzi syn obwinionego, natomiast obwiniony adresu tego na żadnym etapie postępowania nie wskazywał.

Także zawiadomienie dla obrońcy obwinionego (mec. K.) odbyło się z naruszeniem art. 117 kpk. W początkowej fazie postępowania (po zgłoszeniu się do sprawy obrońcy) za właściwe należało uznać oba adresy dla doręczeń wskazane przez obrońcę w piśmie przewodnim i samej treści pełnomocnictwa (ul. B. [...] i ul. N. [...]), natomiast przy składaniu skargi na orzeczenie sądu II instancji (k. 616) obrońca wyraźnie wskazała jako jedyny właściwy adres

na ul. B. [...] w W.. Zawiadomienie o terminie zostało skierowane natomiast na adres N. [...].

Tego rodzaju niedopatrzenia wskazują na naruszenie art. 117 kpk i zaistnienie względnej przesłanki odwoławczej (kasacyjnej) z art. 438 § 2 kpk.

Ponieważ na etapie powtórnego postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym zostało ograniczone prawo obwinionego do obrony, nie ulega wątpliwości, że tego rodzaju naruszenie mogło mieć wpływ na treść orzeczenia. Obwiniony lub jego obrońca mogli bowiem przedstawić na rozprawie nowe wnioski dowodowe lub odnieść się do dowodów przeprowadzonych przez sąd.

Na podstawie art. 436 kpk w związku z art. 518 kpk sąd ograniczył rozpoznanie kasacji do tego jednego zarzutu, skutecznie podniesionego przez obwinionego i orzekł jak w sentencji.